

cruzados, sino por ser auxiliar del Conde de Empuries en mezquinas cuestiones de intereses materiales ó temporales que éste sostenía con el prelado.

JOAQUÍN MIRET Y SANS.

DOCUMENT SOBRE LA UNIÓ DELS VESCOMTATS DE CASTELLBÓ Y DE Cerdanya

«Cum nemo mortalium ecclesiarum vel alienorum iura iniuste possidet quantocius illa reddere festinet ne perueniente mortis periculo ambitionis causa eterno fruatur supplicio, justius enim largiri sua quam auferre aliena homini uidetur mortali; qua propter presente et futuri auditu uel visu, percipiant uniuersi quod ego Sibilla castriboni et cerritanie vicecomitissa ex cuiusdam mansi ablacione am danno eiusque genitrici Marie serrebonensis ecclesie me esse cognosco quem suorum remissione peccatorum suo in testamento ceterisque scripturarum testibus Pœtrus Raimundi cerritaniensis uicecomes eidem ecclesie dederat. Cuius quidem percepta huius cogente seculi cupiditate minime seruans quem prefate ecclesie tribuerat mansum ui et iniuste abstuli. Nunc ego diuina suadente misericordia ius omne quod paterna lege uel quacumque voce in eadem habeo manso petri raimundi uiri mei consilio et uoluntate domino deo eiusdemque genitrici marie serrebonensis ecclesie et pœtri bernardi gracia dei priori et ceteris presentibus clericis et futuris absque ulla reservatione pro meorum redemptione delictorum absolute relinquo. Rursus quidem ut in predicti Pœtri raimundi testamenti scriptum est hunc cum suis afrontacionibus uel pertinenciis laudamus et concedimus mansum sine fraude et deceptione. Est quidem mansus in comitatu cerritaniensi iofra fines uel terminos ville urgensis positus quem plebeico sermone uocant casasus. Ceteros denique honores tam ecclesiasticos quam laicales diuersis partibus positos quos nostri prefato loco dederam propinqui pari animo et spontanea uoluntate nostrorum remissione delictorum annuimus atque relinquimus. Tali uero pacto ut nullus ex proienie uestra in antea aliquid meo dominium habeat. Siquis contra hanc restitutionis uel concessionis cartam ad dissoluendum uenerit non hoc agere ualeat sed in duplo componat carta uero firma permaneat: que facta est. xi. k. nouembris anno ab incarnatione domini m^oc^oxxx^oviii^o Regni leodouici Regis iunioris anno ii^o. Sig ✕ num Pœtri raimundi uicecomitis castribonis. Sig ✕ num Sibille uxoris eius. Sig ✕ num raimundi filii eius. Sig ✕ num Pœtri filii eius qui omnes pariter laudauerunt et scribere iusserunt, firmauerunt et testibus firmare preceperunt. Sig ✕ num gaucerandi urgensis. Sig ✕ num arnalli de saga. Sig ✕ num alegret.

Ego Raimundus canonicus ecclesie sancte serrebonensis marie rogatus scripsi die et anno quo supra».

Lo document transcrit, estés originalment en un pergami que pertany al autor d'aquestes ratlles, es del tot inèdit y fonamenta les següents conclusions:

1.ª En Pere Ramón, vescomte de Castellbó, casat ab Sibila, filla y hereva del vescomte de Cerdanya, havia donat avants del any 1139 á la esglesia ó priorat de Serrabona, lo más de Casasús situat en la mateixa Cerdanya, en terme de la vila d'Urg. La donació fou feta en testament anterior al únich que's coneix d'en Pere Ramón (1141 de la Encarnació) descobert y publicat per en J. Miret y Sans en sa erudita obra *El Vizcondado de Castellbó*. En aquest últim y vàlit testament, si bé's fá esment d'un más llegat per Sibila á la esglesia de Serrabona, no es lo de *Casasús*, sino lo *mansum sugerii de facela*. De manera que'ls testaments son diferents axis com l'objecte de les donacions ó llegats.

2.ª Aquest más de *Casasús*, llegat per en Pere Ramón en testament molt anterior á la data del seu óbit, devia esser entregat en vida al priorat de Serrabona (1), fou usurpat *vi et iniuste* per la muller del donant, la vescomtesa Sibila, la qual, mitjansant la divina misericordia y lo consell del seu marit, resol retornar lo más á la propia esglesia, sense cap reserva ni engany y pera millor garantia de la identitat de la cosa usurpada ab la retornada, si be la vescomtesa Sibila s'escusa de descriurela, dona com á bona la descripció que's llegeix en lo mateix document de la donació ó sia lo testament d'en Pere Ramón; y afegeix com á millora los honors civils y eclesiástichs que ella havia concedit al esmentat lloch durant lo temps de la detentació. Acaba lo document ab la cláusula comminatoria y ab la data 11 kalendas de novembre del any de la Encarnació 1139, any 2.^{on} del Rey Lluís lo jove. Signen en Pere Ramón vescomte de Castellbó, sa muller Sibila, sos fills Ramón y Pere, Galcerán d'Urg, Arnau de Saga y Alegret, que degueren esser los testimonis; actuá de notari un frare de Serrabona.

3.ª Dit document es una nova confirmació de la tassis mantinguda per en Miret y Sans, contestant y rebatent la d'en Baudon de Mony. Aquest atribuhia una donació feta per lo vescomte de Cerdanya al de Castellbó en 1126, á les intrigues d'aquest per adquirir terres de Cerdanya desde la estinció de la familia vescomtal d'aquesta comarca, y senyalava aquesta donació com á primer pas per la unió dels dos vescomtats. Mes en Miret, que tingué la sort de descubrir lo testament d'en Pere Ramón del any 1141, aclara á aquest punt tan hipotétich y vagorosament esplicat per l'ilustrat autor de les *Relations des Comtes de*

(1) Respecte á la fundació del priorat de Serrabona, végis lo *Cartulaire roussillonnais* d'en B. Alart, plana 92.

Foix avec la Catalogne, ya que en dit testament se posa de manifest lo verdader títol usat per lo vescomte de Castellbó per intervenir en negocis de Cerdanya, que no es altre que son matrimoni ab Sibila, la hereva d'aquest vescomtat. Y com en lo document que are publiquem actúa ab lo paper principal d'otorgant, Sibila, *vescomtesa de Castellbó y de Cerdanya*, y's parla de la donació feta d'un más del *vescomtat cerdá*, per son espós Pere Ramón, *vescomte de Castellbó*, aquests dos fets y la intervenció del vescomte en la confirmació d'aquell acte y fins la dels fills del matrimoni, en Ramón y en Pere, acaban de resoldre á favor d'en Miret y Sans, la qüestió mal plantejada, per falta de proves, per en Baudon de Mony.

4.ª No volém despreciar la nova valiosa que'ns aporta lo document copiat, per la historia de la nostra llengua. Diu: *mansus... quem PLEBEICO SERMONE vocatur casusus*. Cap dels textos copiats per l'Alart en sa erudita obra *Documents sur la littérature catalane* es tant explícit que denuncihi la existencia del *sermo plebeicus ó lingua vernacula*. Fins los que son anteriors al nostre ho demostran *de fet*, mes no fan alusions á tota ella; les paraules arromançades hi abundan cada any més en aquells documents fins á dexas ben adulterat lo baix llatí que en principi constituíla tot lo text; mes als ulls poch observadors, aquest fet podria originarse en la corrupció lenta del llatí com si aquest fos lo mateix *sermo plebeicus* y no, com era en realitat, lo llinguatje escrit de les curies. Mes la franca alusió á la existencia d'un organisme lingüístich popular que's troba en lo nostre document del any 1139, no per presentida ni suposada, dexa de tenir un valor decisiu en les investigacions històriques dels orígens de la llengua catalana.

E. MOLINÉ Y BRASÉS.

LOS REYES DE ARAGÓN

Y LA

PURÍSIMA CONCEPCIÓN DE MARÍA SANTÍSIMA

APÉNDICE

(Continuación)

XXVII

Carta del Rey al Veguer de Barcelona sobre el mismo asunto

Lo Rey: Veguer laltre dia vos tramèten una comissio sobre los enantaments que devets fer contra frare Miquel dez puig per les paraules desonestes que dix no ha molt segons a nos es donat entendre en la liço que legia en lo Capítol de la Seu sobre la qual comissio nons informam de nostra in-